

De thuiszorg

UIT DE PRAKTIJK

Geen dikke stapels papier doorworstelen

“We werken in kleine teams van vier tot vijf verzorgers per cliënt. Daardoor hebben we intensief contact met de cliënt, die dat als erg prettig ervaart. Vanwege de ervaring die ziekenhuizen met onze werkwijze hebben, komen wij ook veel in contact met terminale zorg”, vertelt wijkverpleegkundige Joan Hillebrand. Ze is teamleidster van het verpleegkundigenteam bij Alle@zorg Duin- en Bollenstreek in Lisse. “Veel van deze terminale patiënten hebben kanker en daarbij komt cytostatica om de hoek kijken. Daarom wilden we graag met de pilot meedoen.”

Voor de verpleegkundigen en voor de huishoudelijke hulp en ondersteunende begeleiders in het gezin heeft Hillebrand bijeenkomsten gehouden voor de introductie van de cd-rom ‘Veilig werken met cytostatica in de thuiszorg’. “We hebben de hele cd-rom doorgenomen om te laten zien welke veiligheidsmaatregelen bij de verschillende werkzaamheden nodig zijn. Iedereen heeft een cd-rom gekregen, zodat ze die thuis nog even rustig kunnen doorkijken.”

De reacties tijdens de bijeenkomst waren zeer positief. “De cd-rom is heel gebruiksvriendelijk. Je hoeft niet een heel dikke stapel papier door te worstelen voordat je vindt wat je nodig hebt.” Hillebrand verwacht dat de teams er actief mee aan de slag gaan. Daar ziet ze ook op toe. “Als ze een cliënt met cytostatica krijgen, wil ik dat ze hun geheugen even opfrissen met de cd-rom. Het gaat toch om veel handelingen die net even anders moeten als je met cytostatica te maken krijgt.”

RESULTATEN

De behandeling met cytostatica vindt steeds vaker poliklinisch plaats. Verschillende medewerkers van de thuiszorg verlenen zorg aan patiënten, na toediening van cytostatica. Ook worden cytostatica steeds vaker thuis toegediend. Het Fonds voor Arbeidsmarktbeleid en Opleidingen Thuiszorg (FAOT) heeft om deze reden een actieplan ingediend om de omgang met cytostatica in de thuiszorg veiliger te maken. Het Integraal Kankercentrum West (IKW) heeft het actieplan uitgevoerd. Belangrijkste instrument:

Instructieprogramma

Er is een digitaal instructieprogramma ontwikkeld met voorlichting voor drie doelgroepen: huishoudelijk medewerkers, verzorgenden en verpleegkundigen. De informatie is gericht op het veilig omgaan bij en met patiënten die cytostatica krijgen of recent hebben gehad. Een voorlopige versie van het programma is beschikbaar op cd-rom en dvd.

FAOT (Fonds voor Arbeidsmarktbeleid en Opleidingen Thuiszorg)
IKW (Integraal Kankercentrum West)

Stichting FAOT heeft tot doel goede arbeidsverhoudingen in de thuiszorg te bevorderen. Zij doet dit door kennis te verzamelen, te verspreiden en gewenste ontwikkelingen op het gebied van HRM- en arbeidsmarktbeleid te stimuleren. Het IKW is een kennis- en kwaliteitscentrum op het gebied van de oncologische en palliatieve zorg. Het IKW is een regionale netwerkorganisatie, en heeft als doel de kwaliteit van deze zorg in de regio Zuid-Holland Noord te verbeteren.

Contactpersoon: Monique Kroeze, telefoon: 071 525 97 59, e-mail: m.kroeze@ikw.nl

MEER INFORMATIE

www.fao.nl
www.ikw.net.nl

“Met het digitale instructieprogramma hopen we niet alleen het bewustzijn bij de hulpverleners in de thuiszorg zelf te vergroten, maar ook bij de directies.”

Monique Kroeze

Veilig werken met cytostatica in de thuiszorg

Niet alleen verpleegkundigen, maar ook de huishoudelijke hulpverleners in de thuiszorg komen steeds vaker in aanraking met cytostatica. De brancheorganisatie van de thuiszorg heeft daarom een digitaal instructieprogramma ontwikkeld dat de thuiszorgmedewerkers precies uitlegt welke maatregelen zij moeten nemen om hun werk veilig uit te voeren. De thuiszorgorganisaties kijken al reikhalzend uit naar de cd-rom die dit programma bevat.

Cytostatica zijn geneesmiddelen tegen kanker, maar bij gezonde personen kunnen deze stoffen juist kankerverwekkend zijn. Binnen de ziekenhuizen is de afgelopen jaren ruim aandacht besteed aan de risico's rondom cytostatica.

“Nu kankerpatiënten steeds vaker in de dagbehandeling terecht komen en meer thuis zijn, komt een steeds grotere groep thuiszorgmedewerkers in contact met dit soort stoffen. Dit neemt alleen maar toe, omdat de bevolking vergrijsd”, zegt projectleider Monique Kroeze van het Integraal Kankercentrum West (IKW), die het VASSt-project uitvoert voor het Fonds voor Arbeidsmarktbeleid en Opleidingen Thuiszorg (FAOT). “Het gaat bij de thuiszorg om veel organisaties en veel mensen van alle niveaus. Daarnaast is het een lastige groep om te bereiken, omdat velen direct vanuit huis werken. Aangezien er weinig tijd voor scholing beschikbaar is, moet een instructieprogramma snel en makkelijk door te nemen zijn. Daarom hebben we een cd-rom ontwikkeld, die iedereen ook nog

even thuis kan bekijken. Onze mensen kunnen de instructies eventueel op een A4'tje printen en meenemen naar een patiënt.”

Lastige klus geklaard

Het IKW is al sinds 1992 betrokken bij het veilig werken met cytostatica. De behoefte om dit voor de thuiszorg goed te regelen was er al lang, maar het was lastig om hiervoor de financiën te vinden. “We hebben pas laat het bestaan van VASSt ontdekt en konden nog net aanhaken. Het FAOT neemt het tweede deel van het project voor zijn rekening, zodat we het programma in de praktijk kunnen testen.” Tijdens het VASSt-traject is de cd-rom ‘Veilig werken met cytostatica in de thuiszorg’ ontwikkeld. Een projectgroep met vertegenwoordigers van de thuiszorg uit het gehele land en een

arbodeskundige hebben zich over de inhoud van het instructieprogramma gebogen. Kroeze: “De maatregelen die een ziekenhuis moet nemen om veilig te werken met cytostatica, zijn bekend. We hebben die vertaald naar de situatie bij de thuiszorg. Dat was een lastige klus. We hebben namelijk te maken met veel verschillende niveaus: van laag- tot hoogopgeleiden.”

Het is een zeer toegankelijke cd-rom geworden. De inhoud is onderverdeeld in de verschillende werkzaamheden: van huishoudelijke tot allerlei specialistisch verpleegkundige taken. Foto's tonen de situatie bij de patiënt en met tekstblokjes en een voice over worden de handelingen uitgelegd die de medewerker moet verrichten, zoals het reinigen van een badkamer of toilet. “Een groot bijkomstig voordeel van deze opzet is dat we makkelijk wijzigingen kunnen aanbrengen”, aldus Kroeze.

Pilots gestart

Vier thuiszorgorganisaties zijn gestart met het pilotonderzoek om de cd-rom te testen. “We hebben een stappenplan opgesteld waarmee een thuiszorgorganisatie de cd-rom zou kunnen implementeren. Aan de hand hiervan moet de organisatie een werkplan maken voordat ze de stap naar de thuiszorgmedewerkers zet. De organisatie moet namelijk duidelijke afspraken maken over de aanpak: hoe worden de hulpverleners in de thuiszorg geschoold, waar komen de persoonlijke beschermingsmiddelen te staan, en wie is daarvoor verantwoordelijk? Daarbij meten we met vragenlijsten of de kennis over veilig werken toeneemt.” Kroeze: “We willen zo de kennis verbeteren en het veilig werken bevorderen. Met de cd-rom als hulpmiddel hopen we niet alleen het bewustzijn bij de thuiszorgmedewerkers zelf te vergroten, maar ook bij de directies. We gaan de cd-rom daarom breed verspreiden. Alle thuiszorginstellingen en gemeenten krijgen er een. We denken ook aan een intranet- en een internetapplicatie. Dan kan iedereen erbij. Daarnaast gaan we een dvd uitbrengen. Niet alle thuiszorgmedewerkers hebben een computer, maar vaak hebben ze wel een dvd-speler.”

De nieuwsbrief en de website hebben het project al goed in de schijnwerpers gezet. “Op het landelijke thuiszorgcongres is in een workshop aandacht besteed aan het instructieprogramma, en tijdens de Oncologie Dagen hebben we een presentatie gehouden over het project. We wachten nog even met er nog meer ruchtbaarheid aan te geven, want we kunnen de cd-rom pas uitdelen als de pilots zijn afgerond. We hebben veel positieve reacties gekregen. Het veld zit er echt op te wachten.”

UIT DE PRAKTIJK

Wijkverpleegkundige zorgt voor olievlekwerking

“Wie A zegt, moet ook B zeggen”, vindt verpleegkundige Martha de Haan van Thuiszorg het Friese Land. Zij is gespecialiseerd in de oncologie en heeft meegewerkt aan de cd-rom ‘Veilig werken met cytostatica in de thuiszorg’. “De voorschriften waren mij zelfs niet geheel duidelijk.”

Om te onderzoeken of de cd-rom zijn doel bereikt, neemt De Haan deel aan de pilot. Het Friese Land is een vrij grote thuiszorginstelling, verdeeld over gemeenten in Noord-West Friesland met twintig teams. “Dat was te veel voor een pilot. We zijn nu met twee teams aan de slag gegaan. De cd-rom heb ik bij de wijkverpleegkundigen geïntroduceerd. Voor verspreiding van informatie en dus voor de implementatie van de cd-rom spelen zij een centrale rol. De wijkverpleegkundige is bij het werkoverleg van alle teams aanwezig, zowel van de huishoudelijke hulpen als van de verzorgers. Zo moet de informatie zich vervolgens als een olievlek door de organisatie verspreiden. Er zijn extra cd-roms aanwezig voor de thuiszorgers die na de uitleg van de wijkverpleegkundige de instructies nog even opnieuw willen bekijken, bijvoorbeeld voordat ze naar een patiënt toe gaan. Het was voor alle medewerkers toch een openbaring. Voor de huishoudelijke hulp was het bijvoorbeeld een eyeopener dat er bij bepaalde werkzaamheden handschoenen en een overschoort nodig waren.”